

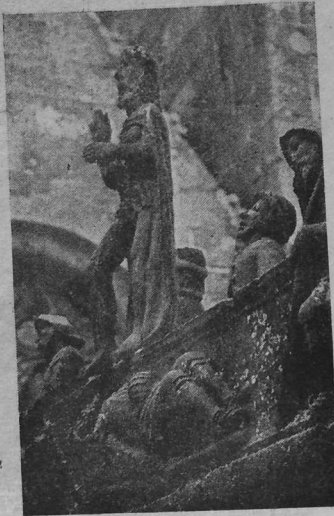
FEIL HA BREIL

Pask
1943

PRIZ: 30 real (5 fr.)

DA
VAB...

...DOUE

Pevar gantik a zo ganen
D'an Doue, d'ar Roue, d'an den,
Bet o fevar, em liorz kloz,
Ganin kavet, dec'h, a-raok noz.

Ar c'henta eo hini an trec'h ;
War an diaoul eo kouezet va brec'h
Dreist ar bed eo bet soum va fenn,
Fresk em eus miret ma sae wenn.

Kan ar pried eo an eil gan :
Her graet em eus gant flamm ha tan,
Rak er garante hag er fe
Omp bet eureujet, Krist ha me.

Gant komzou nijus ha laouen
Eo graet va zrede kanaouenn :
Ar goulmig c'hlan d'an neb a gar
Enni kaera traou 'zo a lar.

Ar bedervet n'eo ket prest c'hoaz,
Ne vo echu nemet warc'hoaz ;
N'eo ket graet evit noz ar feiz
Met evit sklaerder splann an deiz,

Ma vo e ti e Dad, Doue,
Ar C'hrist galvet, Mestr ha Roue,
Hag, er baradoz, ma kano
An holl meuleudi d'e ano.

7. 1. 43. J. L'HELGOUACH

Koumanant bloaz : 30 lur.
Koumanantou strollet, pa gemerer d'an nebeuta 5 niverenn : 25 lur ar goumanant.
FEIZ HA BREIZ EO KOSA,KAERA HA MARC'HADMATA KANNAD A C'HELL KAOUT AR VRETONED.
Kas an arc'hant d'an A. Yann-Vari Perrot, Rener Feiz ha Breiz, Serignac (Finistère)
C. C. P. 21.802 Roazon (Rennes)
FEIZ HA BREIZ a dle kaout dor zigor e kement
ti kristen e vez komzet ennan brezoneg.

dirak
an
nevez-
amzer

Nebeut ha nebeut eo tec'het adarre ar
goanv diouz hog bro Breiz-Izel.

Evit gwir, n'hor bezo ket bet da
glenm re an holl outan, er bloa-man.

Ne ouzon ket, zoken, hag ar re gosa,
en hon touez, o defe sonj da yeza gwe-
let eur goanvez all oc'h ober he zreuz ken
braoik, ha ken dic'hloaz !

Eun nozvezad reo bennak, tammou
avel c'hagn, a vare da vare, setu an holl
yenienn hor bezo bet. An erc'h hag ar
skourn... Chomet e rankont beza, er
goanv-man, da vouzat war gern Menez
Are.

Ha gwella-se eo bet evidomp holl, pa
oa ken difounn ar berniou keuneud, ha
ken tano an dilhad !

Petra vije deuet kalz da veza, ma vije
bet kalet ar goanv, evel a-wechou ?

Ailhen, glebor, doureier, o ! an drase
hor heus bet hor gwalc'h gwir eo, epad
mizioù Kerzu ha Genver. Met, evel m'e-
man ar c'hiz da lavaret : « Warlerc'h ar
glao... teu amzer vras. » Amzer vras hor
beus bet ivez, betek rei d'omp da gréfi,
oa difourket miz mae, daou viz, arak
e boent...

Ha setu ni, breman adarre, er mare
dudiusa eus ar bloaz, ar mare a blij ke-
ment d'hor c'hoantou den, hag a an-
vomp-ni, e brezoneg, eus an ano kaer a
nevez amzer, abalamour d'an nevezentiu

bras a zigas e buhez hor parkeier, hag
ivez e eneo ar gristenien.

An nevez amzer ! Ya, deuet eo, goude
beza bet gortozet gant an holl, muioc'h
marteze, er bloa-man, eget er bloavezioù
all. Deuet eo, didroidell e lagad, lirin e
zremm, dibreder hag edro, evel eur bu-
gellig o c'hoariellat ouz e vamm.

Deuet eo, henvel outan e man, gant e
oabl glas, e c'horennou heol tomm, hag
e ezennig klouar ; gant e c'hlaezvez hag e
vleuniou ; gant e c'houez vat hag e gar-
niri ; gant e yaouankiz hag e c'hened ;
en eur ger, gant kement a ra d'ezan be-
za an nevez amzer, gant kement a ra pli-
jadur d'hor c'halonou, ken c'hoantus...

Ha koulskoude, dirak an holl splann-
der a fuilh dirazomp, hag en-dro d'omp,
pa gan pep tra o joa hag o levezeg, pa
ziskouez ar plant hag al loened beza ken
eurus o veva, ni, tud reuzeudik ma z'omp
a ranko, er bloa-man c'hoaz, chom trist
ha glac'haret, o sonjal er stad mantrus
m'eman enni ar bed paour, o welout ivez
hor poaniou o vont war gresk muioc'h
mui.

Evel daou ziskibl Emmaus, da abar-
daez Pask, ni ivez hor boa fizians-start
warlene, e vije bet echu hon trubuilhou
a-benn an nevez amzer-man. Ha padal
al lazerez, an dismantrou, hon anken a
gandalc'h gwasoc'h eget biskoaz, hep na

welfemp e'hoaz goulou deiz ebet o luger-
ni e kreiz an oabl tenval...

N'eus ket da lavaret nann, an douarou,
koulz hag an amzer, a zalc'h aketus da
lezennou o c'hrouer, ne fazont ket er
getridi roet d'ezo, da bourvei da ezom-
mou an dud.

Sellit ouz hor parkeier : ar greun, hor
boa taolet er pri, a zo hirio gentemigon
glas, beo-buhezek ha seder. Bennoziou
kenta Doue a zo kouezet warno, ha dir-
dan bannou heol an hanv, e kreskint hep
dale, hag e tougint pemou ed, e c'hel-
limp ganto ober bara ha terri hon naom.

An dud eo, en o follentez, o tec'hout
diwar an hent merket d'ezo gant Doue,
a had ar freuz, hag a skign an dizurz er
bed. Penaos beza souezet ma rankfent
ken alies eosti ar gasoni hag ar brezel ?

Abalamour d'o fec'hejou eo, evit o
c'haatiz, eman ar broiou er stad m'e-
maint :

« Nep ne zent ket ouz ar stur

Ouz ar garreg yelo sur. »

D'ar broiou, evel d'an dud, Doue en

devoa roet e lezenn. Al lezenn-se oa ar
stur evito. Heuliet mat, he defe miret
d'eomp ar peoc'h ha roet d'eomp, zoken
war an douar man meur a damm eurust-
ted c'houek.

Met sioutaz, na Doue, na Mestr, a la-
vared re alies, hag e rankomp, holl
hirio, plega hor choug dindan yuta mes-
trez a zo er bed : ar boan.

Gant ma tigemero, da viliana, an dud
he c'henteliou, ha ma teskint ganti beza
furoc'h en amzer da zont !

Ni kristenien a oar hor beus kaeroc'h
da ober en amzer-vreman. Bez 'hor beus
da denna talvoudegez eus hor poanion
evit pinvidikaat hon eneo. Bez hor beus
oc'h en em harpa war hor feiz, da chom
start en hor sav e kreiz ar barrad...

Evel ma tremen ar goanv, ar barrad a
dremeno ivez.

Dirak an nevez amzer, dizroet adarre
warlerc'h ar goanv, troomp eta hor c'ha-
lonou, daoust da bep tra, war-du an es-
perans hag ar fizians.

L. B.

An neiz er C'hragou

Eun devez, d'an nevez amzer, daou
labous bihan a stagas, gant kals a ga-
rantez, da ober o neizio.

Unan anezo a gavas eur wezem hag
a zavas e neiz war he skourrou, en eul
lec'h eus ar re goanta, en eur flourenn
marellet gant ar bleunioù a d'ole c'houez
vat diouto, tu ha tu ; eur ster, e kichen
a gerze, en eur liboudal hag he dour a
lufre, evel perlez, ouz bannou an heol
hag, en noz, e weled ar stered o para
ennan.

Gwall amzer a deuas eun nozvez ; ar
ster a zic'hlanias hag a c'h'oloas ar pra-
jou, tro war dro ; diouz ar beure, ar we-
zem a oa disbarret ha ti al labous fregot.
Savet en devoa e neiz re izel ; her graet
en devoa hepken diouz an amzer vras,
diouz an deizioù heol ha sioul hag an
nozvezioù steredennet.

Al labous all a bignas war ar C'hra-
gou hag a zavas e neiz e toull eur garreg
koz ; tamm ha tamm e teuas da veza
leun a laboused bihan ; ar gortentenn he
devoa graet kement a freuz en drañnienn

a oa tremenet dreist ar C'hragou hep
loc'h an neiz hag hep e lakat da grena.

Diouz ar beure, an heol a zavas adar-
re ken kaer ha biskoaz ha ti al labous a
oa atao en e zav !

Ha c'houi, petra rit ?

Daoust ha sevel a rit ti ho kalon etre
skourrou glas karantez an den hepken, e
traonienn goant ar vuhez, harp ouz ster
plijadur an douar, el lec'h ma klevet
eur c'houez vat dudius ?

Pe her sevel a rit e kreiz ar C'hragou,
war ar roc'h kalet n'hell ket veinou yut
an amzer he dispenn ?

Daoust ha c'houi a zav hepken evit an
deizioù heollet kaer pe sevel a rit kén-
koulz all evit ar gwall amzer hag an avel
diroll.

Ma fell d'oc'h sevel ti da badout, sa-
vit hen war ar roc'h ma 'z eo Hor Zal-
ver Jezus-Krist.

Klask hep Hor Zalver sevel ti

'Zo bernia mein hep lakat pri !

AR BREZONEG ER PARREZIOU (1)

...An dud ne gomprenont ket
atao maf a-walc'h perak e tleont
chom stag ouz ar brezoneg, hag
ouz kement a ra kaerder Breiz,
gant he Feiz, he gizlou fur, brud
vat he bugale...

Ne garont ket a-walc'h o
bro!..

Labour kenta « Kenwevriez ar Bre-
zoneg » a zo bet graet war dachenn ar
skolioù ha n'hon eus nemet meuleudi da
rei d'ez evit ar frouez en deus taolet he
labour : en holl skolioù kristen pe dost,
— unan bennak a rank chom atao war-
lerc'h... ha diouer levrioù a zo, — e vez
hiviziken desket lenn ha skriva brezo-
neg. Laouen eo bet peur-lies a gerent
eus an nevez-ti-se ; deuet int buan da
gompren n'hell beza nemet talvoulus
bras evit o bugale deski mat diou yez.

Eun dachenn all a zo breman da sta-
ga ha da gendec'hel ganti da vat : ta-
chenn ar parrezioù hag an tiegezioù...

War maezioù hon eskopti hag e kalz
tiez er c'hêrioù zoken ar brezoneg eo

steuenn ar vuhez pemdeziek : yez an
darempredoù etre tud an hevelep ti, an
hevelep karter pe barrez, yez al labour
ha yez ar c'hoarioù, yez ar spered ha
yez ar galon... Sklaer eo neuze 'ta e tle
ar brezoneg chom yez ar vuhez kristen,
yez ar bedenn en ti hag en iliz, yez an
darempredoù gant Doue, anez e vo ar
vuhez kristen, buhez an ene, distaget,
dispartiet diouz ar vuhez gwirion.

Petra da ober ?

1. Ober katekiz e brezoneg. Penaos
kredi e ve graet katekiz e galleg da vu-

(1) Kemennadurez embannet gant an A. Duparc,
e « Semains Religieuses » an 9 a viz ebrel diwez.

gale ar parrezioù diwar ar maez ha prezeget d'ezo ar *retrejou* e galleg ? Mar dor act re bell war an hent-se e parrez pe barrez eo poent bras dont war ar c'hiz. « Kenvreurez ar Brezoneg » a zo karget da embann eur c'hatekiz bihan nevez ; fizians hon eus e vo gellet e gaout o-benn miz gwengolo ; plijus e vo d'ar vugale ; tro vras d'ar skolioù ha d'ar parrezioù da lakaat ar vugale vihan war ar c'hatekiz brezonek.

2. Derc'hel mat d'ar *c'hantikou* brezonek. Plijout a ra d'an holl levr kantikou an eskopti ; kaeraet eo bet c'hoaz warlene, n'eo ket lavaret en dije eskopti ebet d'udiusoc'h kantikou gant o zoniou ken brao hag o c'homzou ken pouezus. Ha neuze komz a reont da galon ar re goz hag ar re yaouank ; pec'hed e ve o dilidou.

3. Poueza war ar vistri hag ar mestred-tiegez evit ma vo dalc'het da lenn *Buhez ar Zent* diouz an noz ha da lavarout ar *grasou* asambles. An tiegez a zo evel eun iliz gant he fedennou hag he lezel.

4. Eur c'hiz all a zo hag a ya da fall e lod parrezioù, ar *pedennou divak* ar re *varo* hag ar pennadoù lenn a veze graet a-hed an *nozveilh* (arvestoù). Petra 'vez lakaet en o flas siouaz ! Mat e vefe da « Genvreurez ar Brezoneg » embann eul *levrig pedennou* hag a zervijfe evit kement-se. Ar « *grasaoterien* » koz a ya gant Doue an eil goude egile hag ar re yaouank ne zeskont ket lavarout ar *grasou* ; gant eul levr, n'eus fors piou, ma oar lenn, a c'hellef derc'hel ar c'hiz vat-se.

5. Breman emañ ar c'hiz, dreist-holl gant « *Yaouankizou Kristen ar Maezioù* », paotred ha merc'hed, da ober *eurioù pedennou* pe *beilhadennou* en iliz pe c'hoaz da heuilh an *oferenn war ziviz*. Al levrioù brezonek eo a zo da implija evit kement-se er parrezioù diwar er maez ha n'eo ket al levrioù gallek eo ; a-hent all e vo abred diou barrez en unan, torret e vo al liamm a zo o staga an daou rummad, ar re yaouank hag ar re goz. Renerien yaouankizou kristen ar Maezioù a embann bep bloaz *levrigoù talvoudus* war ar poent-se.

6. *Er gador-sarmon* ; gant ar brezoneg eo e tleer displega ar gwirioneziou kristen ha rei an allou er parrezioù diwar ar maez, peogwir eo ar brezoneg yez ar barrezioniz. War an dachenn-man ez eus bet roet re a blas d'ar galleg e meur a barrez war zigarez marteze ober plijadur da unan pe unan. Piou a lavaro ar gaou a zo bet graet ouz ar feiz en doare-se ? N'eo ket ober plijadur da unan pe unan eo a zo da ober met ober vad d'an holl. Mad ar barrez a-bez a c'houlenn e ve graet ar prezegennou e brezoneg. Dont war a-dreñv a ve da ober ha da vihana chom hep mont pelloc'h gant an hent-se. Diwar breman e c'houlennomp na ve ket kresket lod ar galleg er *gador-sarmon* e parrez ebet nemet aotre a ve bet digant an aotrou 'n Eskob.

7. An dud ne gomprenont keñ atao mat a-walc'h perak e tleont chom stag ouz ar brezoneg hag ouz kement a ra kaerder Breiz gant he feiz, he gizioù fur, brud vat he-bugale ; ne garont ket a-walc'h o bro. Setu perak emañ c'hoaz e sonj « *Kenvreurez ar Brezoneg* » evit enori hor yez. En dervez-se e vo graet kenstrivadegoù (concours) etre bugale ha tud yaouank war al lenn, ar skri-va, an displega, ar c'hana, ar brezege-vez e brezoneg ; bez ' e vezo eun abadennc'hoari gant peziou, soniou, rimadellou e brezoneg ; eur ger a vo lavaret en iliz diwar-benn an herez kaer bet d'eomp digant hon tadou ; feiz hor zent koz ; feiz ar Vretoned en amzer vremen (ken brokus evit Breuriezh ar feiz, kouls gant he arc'hant evel gant he mibien hag he merc'hed aet da visioner, etc.) ; boazamanchoù kristen ar vro en tiegeziou hag er parrezioù ; an dever hon eus da jom feal d'an herez-se, d'e binvidikaat c'hoaz, da skoulma an amzer da zont ouz an amzer dremenet ; da jom feal d'ar brezoneg, gwella benveg o virout ouz hon herez da goueza a dammou ha da vont da netra... etc..

Taolomp evez ! n'eo ket mat e tufe yez ar feiz, yez ar bedenn da veza dis-henvel diouz yez ar vuhez pemdeziek, diouz yez ar garantez, diouz yez an d'atrempredou... ar relijion a vefe neuze

eun dra bennak e-kichen ar vuhez gwirion e-lec'h beza unanet start ganti, gwirizennet doun enni ; ne rofe mui lusk ebet dezi. Gant ar relijion e vefe blaz eun dra bennak diavez-bro hag ar ve-leien, bugale ar vro dre o gouenn hag o gwad a zeufe da veza diavacizidi etouez o zud. Ha koulskoude ar Vretoned o touara war zouar Arvor a oa dija war o zal merk ar vadeziant, m'oret eo bet menozioù o spered ha santimanchoù o c'halon gant furnez an Aviel ha karantez an Aotrou Krist hag ar Werc'hez

ha breman eus kalon ar hobl vrezad eo e tarz ar feiz kristen ; siellet eo bet an unvaniez etre ar Vretoned hag an Aviel gant santelez rummadoù ha rummadoù tud, ar brezoneg eo unan eus gwella difennourien ar ziele-se.

Dalc'homp d'ar brezoneg ha bezomp lorc'h ennomp gant hor yez ; n'hon eus digarez ebet da gaout mez na gant hor yez na gant hor gouenn. M'omp ar brezoneg hag ar brezoneg a viro d'eomp ar feiz.

MOUEZ HOR RE YAOUANK :

Perak e tleomp derc'hel d'ar brezoneg !

Priz kenta ar prezegerezh e *Kleder evit silvezh ar brezoneg*, d'ar 7 a viz meurz.

Paotred yaouank, va mignoned,

Perak e tleomp derc'hel d'ar brezoneg, e anaout hag e implija muioc'h mui ? Abalamour ar brezoneg eo yez hor c'havell, abalamour ar brezoneg eo yez hor spered, abalamour eo yez hor feiz.

Ar brezoneg eo yez hor c'havell : war barlenn hor mamm hon deus desket ar brezoneg ; ar gerioù kenta hon deus chaoket a zo bet komzou brezonek ; p'eo bet distagellet hon teod, ar brezoneg eo en deus roet tu d'eomp da lavarout ar pez a dremen en hor spered hag en hor c'halon.

M'eo yez hor c'havell, ar brezoneg a zo dreist-holl yez hon tud, yez va zad, ha yez va mamm. Nach ar brezoneg a ve nach ar c'haranteziou brasa hon deus war an douar. Chom hep komz brezoneg a ve serri hor spered hag hor c'halon ouz teneridigez kalon eun tad koz pe eun vamm goz, ha ne ouzont nemet brezoneg. Biken ne drouc'himp al liammout start-se hon dalc'h c'hoaz stag ouz brasa tenzorioù hor buhez : eun tad koz pe eur vamm goz, eur vamm garet pe eun tad doujet..

Ar brezoneg eo ivez yez hor spered. Eur spered breizat hon eus holl, kaer hon dezo ober, kaer hon dezo deski galleg, saozneg, pe alamaneg, hon teod a chomo breton, ha muioc'h c'hoaz eget hon teod, hor spered, hor c'halon, hag hon ene a chomo dalc'hmata breizat. Ar pez a sonjomp e brezoneg ne c'hell beza displeget mat nemet e brezoneg. Ar brezoneg eo yez hon natur vretion. Gwella ha kaer-kaer kavadennoù hor spered ne c'hellont beza displeget nemet e brezoneg, ar brezoneg a chomo atao yez hor c'halon.

Goulenit digant ar misioner breizat a guita e vro evit mont da brezeg ar feiz d'ar broioù estren. Pa vezo deuet e vleo da wenna war e benn, pa blego ar skoaziou dindan samm pouinner ar vuhez, goulenit digantan petra ra ar muia vad d'e-galon, petra lak ar muia a zousder d'en em zila en e ene, ma n'eo ket soniou flour Breiz-Izel, ma n'eo ket gwerzioù kaer bro e gavell.

Goulenit digant ar brizerien peseurt labour, peseurt c'hoari a blij ar muia d'ezo e kreiz o zristidigez ma n'eo ket komz ha lenn brezoneg, c'hoari peziou kaer

skrivet e brezoneg ? Beza ranker beza kuitaet ar vro evit gouzout pegen doun eo skrivet ennomp lezenn venniget ar brezoneg.

Eul leor kaer a zo savet gant an aotrou Roparz Hemon, e lenner warnan kement-man : *Eur Breizad oc'h adkavout Breiz !* Va mignoned, ezom hon deus holl da adkavout Breiz, da adkavout he yez, da adkavout he spered hag he doare he-va. Neuze met neuze hepken, ar brezoneg a chomo beo en hon touez.

Erfin ar brezoneg eo yez hor feiz, yez ar zent koz o deus hadet e douarou Breiz haden priziüs an aviel, yez an eskibien hag ar veleien santel a zo deuet war o lerc'h hag o deus poaniet kement da zelc'her ha da astenn en hor bro lezenn dous ha santel hor Salver Jezuz-Krist ! Ar brezoneg a zo evidomp eur yez sakr. An holl yezou all e poent pe boent eus istor ar bed, o deus chachet ganto hudurnez, pe falloc'h c'hoaz ; gevier ha falz kredennou. Eur yez hepken hor brezoneg muia-karet, n'he deus mor-se anavezet na diotachou sot ha falz kredennou.

O brezoneg, o yez santel, eme an Tad Maner, morse den ebet n'en em sérvichas

ac'hanot evit prezeg eun aviel kontrol da hini Jezuz ! Ar brezoneg hag ar feiz a o deus atao en em glevet mat en hor Breiz. En em skoazella o deus graet atao ha n'eo ket d'eompp-ni tud yaouank la-kaat freuz etrezo. Ar freuz a chach reuz war e lerc'h. Va mignoned dalc'homp d'ar brezoneg hag ar feiz kristen a yelo war wellaat en hor bro venniget.

Siouaz evidomp, difeizet eo hon ene, abalamour m'eo divreizet hor c'halon, divreizet hor spered, divreizet hon dilhad : « ya zoken en hor Breiz gwechall bro ar zent. » Pa vez kollet he stur gant ar vag he oar hent ebet ken !

Me a gred e faziomp o « tivreiza » evel ma reomp ; me a gred eman ar vreinadurez o vont d'hor beuzi, me a gred emaoomp d'hon tro o vont war hor penn, me a gred eo poent bras deski d'hor yaouankizou anaout ha karet hor Breiz. Neuze ha neuze hepken e paoue, zimp da gemerout hor skouteriou a vuhez war dud ha n'hon talvezont ket. Neuze e lec'h diskenn e savimp : « Breiz war-raok ». Ya, hag evit an dra-se : « Breiz da virviken. »

Izidor Jacob, 20 vloaz, Rosko.

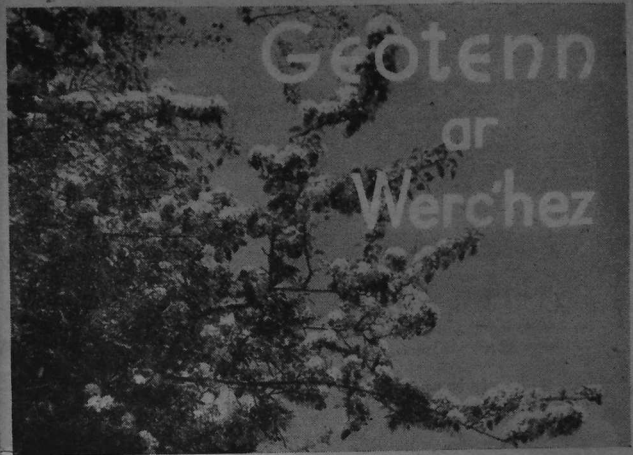

AN NIVERENN-MAN...

evel m'her gwelit, he deus muioch a don, eget an niverennou all en he raok, dre ma'zomp bet harpet, a zoare, gant eun nabeud mignoned, e pedomp Doue d'o digoll.

Youl hon devoa d'he gwelout o tigouezout a-benn goueliou Pask, met siouaz, en deiz hizio, n'heller ket dont a-benn da ober atao ar pezh a vez c'hoant.

Daoust da-ze hon lennerien, fizians hon eus, hen digemero laouen. Niverenn gouere-eost, diouz an harp a gavimp a vo c'hoaz kaeroc'h eget niverenn Pask.

Bep mintin e tarze bronsou hag e tigare bleuniou nevez.

Ar tommheolig a varelle ar peurvanou ha letonemou an hent ; ar glizin, ar penn-glas a ziwane er gwasked, e diribin ar c'hleuziou troet ouz ar c'hreisteiz hag ar velionenn en em andore e geot al lezennou. Er foenneier e krene béskén-nouigou ar c'hilked-broan ha kurunenn wenn an dro-heol. Ar valafenn hedro o fismige hag a floure o bleud gant hec'h eskell voulouz-seiz. Hag er girzier, an drask, ar rujodenn, an tinter, ar golvan a richane d'an heol ; ar voualc'h a c'houibane er strouez, eilet a bennadou gant ar borzevelleg louet. Kemenn a raent an eil d'egile e livrine brulu an torgennou hag e kammigelle an fadoz-aer a-bed ar stivellou, ken mibin hag he skeud en dour.

An nevez amzer a oa deut abred.

Edo Lotea o pignat gant ar c'harrhent, bet o kerc'hat, er gêr dosta, eur gazeliad geot ar Werc'hez da vleunia dor he zi. Mousc'hoarzin a reas d'in gant eur mousc'hoarz trist ha diheverz. Azeza 'reas ouz man ar c'hleuz evit kemer anal. Eun aezenn glouar a hiboude a-us d'ez i troellennou al lavrig hag ar gwezvoud.

^{Jones} Divougenn ha muzellou Lotea a oa savet warno bleuniou, livrin ergiz ar brulu ; ha sklaeraet e kavis he daoulagad, a lion gant an oabl boull. ^{dear}

Goude debret gantan e damm bara a zek eur, an tad a vutune, helmoet ouz taol, e chik war balm e zourn, ha garenn e gorn e skalf e vizied evit skóra e c'harvanou dizant. Bep eun eil sachadenn ha bep eun eil mogedenn, e stoue e benn evit tufa etre e zivesker, hag a lakae a-nevez e chik war ar palm kaledet. Eur roufenn doun a oa war e dal. Edo dilavar hag alvaonet ouz ar porz. Ar vamm a droidelle dre an ti.

— Petra vezo graet ? emezi.

An hini koz ne finvas ket e vuzellou ha ne zistroas ket e benn.

— Petra vezo graet ? emezan, goude eur pennad, heu !... heu !... Ar gwiniiz a zo aet gant ar reo ; ar c'herc'h n'eo ket diwanet stank... heu !...

Skeud Lotea a dremenas war gwerenn ar prenestr.

— ...Gortoz.

Sevel a reas evit mont d'e labour. Ar vamm a stouas he fenn.

An nevez-amzer a vleunie ar gwez, ar girzier, ar peurvanou, ar foenmeier ha leton an hentou : al laboused a gane d'an heul ha d'o c'haranteziou nevez.

Lotea ne gavas boked mac ebet o vleunia dor he zi.

An tad en doa lavaret : Nann.

Ar mammou a wilioudas ha bugaligou nevez a vleunias an tiez. Bleunienn a choanag ebet ne zigoras e kalon Lotea.

An tad a vire outo digeri.

Hag ar vugaligou, krouet warlerc'h al labouriou tenn, en amzer klouar ar peurzourn, er bloavez tremenet, a richanas e giz al laboused. Bleuniou ar vuhez a c'holoas al leton.

Hag, er mare-se, an tad a lavarâs eur wech c'hoaz e oa ret gortoz eur penna-dig.

Ar vamm a hejas he fenn ha ne lavaras ger.

An dournerezed a voudas. C'hoarza-deg ar yaouankiz a skiltras war al leuriou-dourna. Lotea ne c'hoarzas nak er poultrenn nak er pell ha ne skiltras ket he mouez e boud an dournerez ; den n'he galvas, den n'he choupas, den ne bokas d'ez, Edo war he gwele pa oa dournadeg e ti he zad.

Epad eur c'hornad butun, eun dourner a c'houlennas digant an ozac'h :

— Ha da vere'h ? penaos emañ hi ?

— Gweilloc'h eget ne gav d'it, emezan krenn.

Daou zourner all, bet o tana o c'horn en ti, a oa gres o lavarout en eur zistrei d'al leur :

— Lotea he deus skopet gwad.

— An dournerez en dro ! a lavaras an tad. Hag heñ d'an ti.

Lotea, morlivet war he gwele, a vousc'hoarzas d'ezan.

— N'eus droug ebet, emezi.

An tad a zistroas d'al leur.

— Ne grede ket d'in, e sonje, edo hi ken fall. Petra a vo graet d'ez ?... Pelec'h e vo soursiet outi kerkoulz hag e ti he zad hag he mamm, ha pelec'h e ka-vo eun aer yac'haus evel aer ar choad, amañ ? Ret e vo d'in evelato... evit beza direbech... pa vo divrazet labouriou an cost, he c'has... Mont a ra falloc'h fall. Ma vez dispign, senti ouz ar wreg a vo bet graet...

Ne c'hoarzas ket a-hed an deiz.

Koaniet e oa.

— Ha bremañ, yaouankizou, eur gannaouenn hag eun abadenn goroll, a gemennas ar vestrez.

Den ne reas an asvan da glevout.

— Kana 'reot, en taol-mañ, emezi, en eur heja eur voutailhad rom plouz. Kemer ar werenn'ta, va-mab kaer !

Ar paotr yaouank a ruzias.

— N'em eus ket ezomm, emezañ.

— Nak a c'heizou gant ar baotred en amzer hizio !

Kavout a ri an dibab eus ar merc'hed.

Eur paotr yaouank all a nac'has ; eun trede a nac'has evelto.

Hep mar ez oant en em glevet.

— Piu a genero ? a c'houlennas ar wreg

— Kas ar rom-se ganit, eme an ozac'h, na pa vefe nemet gant ar vez. Pec'hed eo ober fae war rom ker ker.

Per, lesanvet an Trifonk, a astennas e zourn en eur grenn. Ne oa ket krenerez anoued na krenerez kozni : pa ne veze ket a-walc'h da eva e-lec'h e labour, Per a rae eur c'houk e-tal ar bern plouz hag a zistroe d'ar ger.

— Va merc'h-me, eme Ber, en eur dostaat ar werenn ouz e c'henou, va merc'h-me... a zo bet... klanv. Prenet em eus... he buhez, en eur werza... eur park... va jao... va jao... hag ober tri... tri de-vez falc'hat. Da rom ?... da rom, dal ! flaeria 'ra.

Ha Per a strinkas ar werenn ouz ar voger.

An ozac'h a c'hlazas. Paotred yaouank a gasas ganto Per er maez hag a serras dor an ti war o lerc'h.

Ha d'an diskar-amzer pa grene an de- liou melenet e lein ar skourrou, ha pa c'hoenve war ar c'hleuz ar bleuniou di- weza, e serras Lotea he daoulagad e ti he zad hag he mamm. Ar maro a bokas d'ez hag a gutuilhas bleuniou re livrin he divougenn eun deiz ma tremene war an oabl boull eur goumoulem wenu.

Eus pep ker, eus pep ti, e teñas tud d'an douaridigez. Eiz plac'h yaouank, peder ha peder, a zougas ar c'horf dre garrhent ar gwezvoud. Ar vamm, eur strafuilh he c'hlevout, a ouele a-boüez penn hag a semplas dirak dor ar vered.

An tad a chome simudet, prenet e ja- vedou hag an diskiantegz o skedi en e zaoulagad. Hogen pa welas lakaat ar fun dindan an arched ha daou zen o ti- brada ar c'horf evit e ziskenn en toull, e tennas eus e askre eur vlejadem vraoua- c'hus. Dirak eur seurt kalonad, gwazed zoken a stagas da ouela.

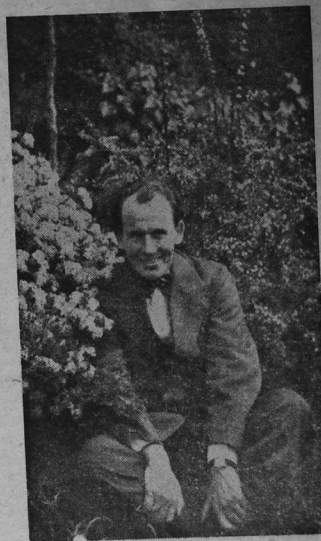
An ozac'h koz en em steje d'ar ger, mall warnan degouzout gant aon mar- kout en hent. Daerou a zalle e zaoulagad hep gallout ruiha dreist ar malvemou. Sellout a reas en-dro d'ezan hag e kredas edo en eun hent dianav. Ar gwez a oa uhelaet o ment, kroummet o gwaregou. kresket o skodennou ha kosaet o oad ha heñ en em gavas, en eur spontadem, di- zeriet ha diamzeret. Deliou kras a fin- vas etre e dreid. En tu-all d'ar c'hleuz eun aneval a zaoulammis e strouez ar foz hag a drouzas er c'helem.

— Pemoc'h ! a lavaras eur vouez.

Kefiou an targosou a dridas war an oabl.

— Pemoc'h ! a hope an targosou.

An avel a c'houtellas en dro d'ezan.

— Pemoc'h ! a c'houtelle an avel. Ar vein kizidik a skrijas, da bep kammed, dindan e dreid.

— Pemoc'h ! a skrije ar vein.

An hini koz a yeas buanoc'h. Ar moue- zion euzus a rede d'e heul, a greske, a dregerne er parkeier, er c'hoadou, a da- malle, a vrude...

— Pemoc'h ! a c'harmas eur vouez all.

An tad a zizac'has eus e sav e kreiz an hent. Klevet en doa fraes e poull e ga- lon, mouez e vere'h Lotea o tamañ he maro d'e bizoni.

Nann. Ene Lotea a oa pell diouz ar sarfarou douare, pell diouz hor c'harr- hentou...

Evelato, pa dremenan e karrhent ar gwezvoud, poan am eus o kredi n'emañ ket anal Lotea e frond ar bleuniou hag he mouez e boud an aezenn bep gwech ma klevan ar c'homzou a lavare d'in, p'edo harpet ouz man ar c'hleuz, en he hent diweza : Ne zigor ket 'r bleuniou e geot ar Werchez.

Kenta pennad *Geotem ar Werchez* al lev'r a ginnigas

Jakez Riou (1899-1937)

d'ar yez a zeskas d'ezan e vamm.

...Bep mintin e tarze bronsou
hag e tigure bleuniou nevez...

Jakez Riou
e mesk ar bleuniou nevez a
gare kement liva en e skridou...

Luc'hakeudenn ar bajenn 279 a zo bet tennet
gant an Ao. Diqelou, Landern.

1 E - vit be - va gant le - ve - nez, N'eus ket e - zomm aour
 2 E - vit be - va gant le - ve - nez, Ka - rit Je - zuz hag

1 na per - lez, Nag eur chas - tell a ve sa - vet E gern be -
 2 ar Werc'hez, Eu - rus eu - rus eo an fi - ni zo da Je -

1 tek bio ar ste - red, Din - dan ar soul en eul lo - chenn ar
 2 zuz ha da va - ri gant Je - zuz hag e vamm zan - tel, Mat

1 paour a chell c'hoar - zin laou - en
 2 eo be - va, dous eo mer - vel (E - vit be - va gant le - ve -

nez, Ka - rit Je - zuz hag ar Werc'hez

Evit beva gant levenez,
 N'eus ket ezomm aour na perlez
 Nag eur c'has-tell a ve savet
 E gern betek bro ar stered,
 Dindan ar soul, en eul lochenn,
 Ar paour a c'hell c'hoarzin laouen :
 Evit beva gant levenez,
 Karit Jezuz hag ar Werc'hez.

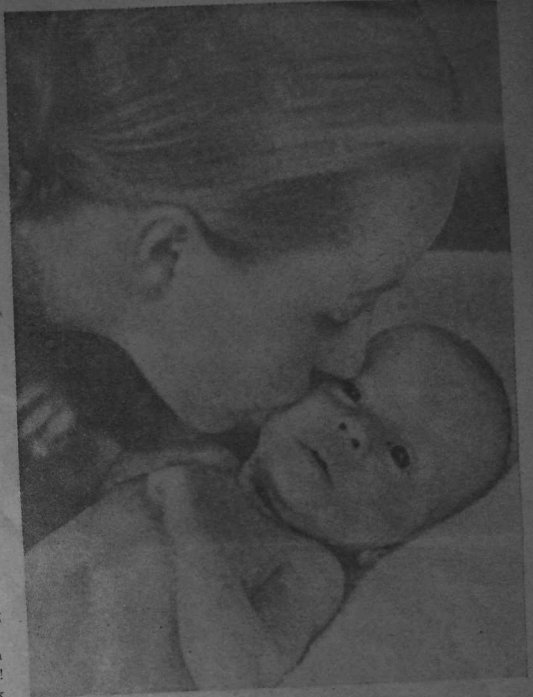
Evit beva gant levenez,
 N'eus ket ezomm aour na perlez
 Hag ho pefe holl a leve
 Leon, ha Treger, ha Kerne,
 Gant ho tanvez ne brenfot ket
 Eun hanter-devez eürusted.
 Evit beva gant levenez
 Karit Jezuz hag ar Werc'hez.

Evit beva gant levenez,
 N'eus ket ezomm aour na perlez.
 Kalon an den a zo c'hoantus :
 P'en deus bet gwenn e c'houlenn ruz,
 Pa vez sechor e c'houlenn gl'ao...
 Eun dra bennak a vank atao.
 Evit beva gant levenez,
 Karit Jezuz hag ar Werc'hez.

Evit beva gant levenez,
 Karit Jezuz hag ar Werc'hez.
 Euruz, euruz eo an hini
 Zo da Jezuz ha da Vari ;
 Gant Jezuz hag e Vamm zantel,
 Mat eo beva, dous eo mervel.
 Evit beva gant levenez,
 Karit Jezuz hag ar Werc'hez.

Ar c'han-man eo an hini o dovezo ar ganerien a-stralladou da zesti. evit kana a siou vouez henvel m'her c'havont a-seoc'h da zesti eget Alan al Louarn.

Komzet en deus!

...Stouet war ar c'havell,
 komz a ra outan : Klask
 a ra lakaat he bugel da
 respont d'ez. Gant he
 sellou laouen ha karantezus,
 gant jestroù, hag en eur heja he fenn :
 — Alo, komz 'ta va
 élig-me ! va moutig !
 ...Lavar eun dra bennak
 da vammig 'ta buan !

Hag an hini bihan a c'hoarz, a hej e zivrec'h, e ziu-c'har, a finv e vuzelloù fresk
 ha ruz-wenn... Ar respont eo ! N'en deus lavaret netra, gwir eo, met e vammig he deus
 komprenet...

Met, o burzud ! setu, a greiz-holl, m'en deus komzet ! Petra en deus lavaret ? N'eus
 fors... Dies eo gouzout, met komzet en deus ! Pebez nevezenti : he mabig en deus komzet !
 ar ger genta... Hag em a sellet outan, o vouse hoarzin, da c'hortoz ma teulo eur ger all c'hoaz
 eus ar muzelloù fresk ha ruz-wenn : *Ata ! aya ! ata !*

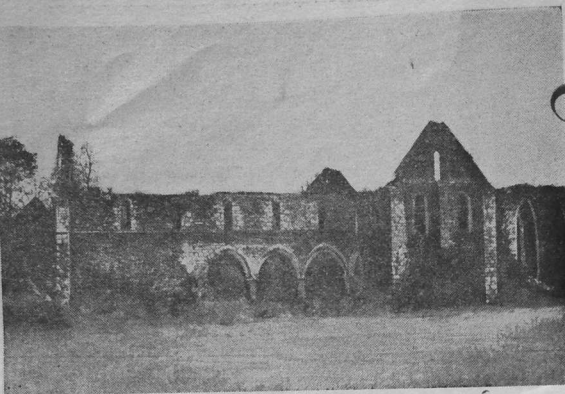
An tad a zigouez Tostaat a ra ouz ar c'havell... Selaou a ra : *Ata, aya, ata, daya...* Laouen
 eo evel ar Spered-Santel, rak komprenet en deus komz kenta e vab ! Lavaret en deus « tata » na
 petra ta ! Hag an tad lorc'h ennan a lavar d'e wreg :

— « Kêzez ! Gervel a ra e dad hag e brezonneg c'hoaz ! Ha dirak ar bugelig a zo mut breman,
 distaga a ra : « Ta-ta ! ta-ta ! ta-ta ! ta-ta !... » Ar c'hrouadurig a sell ouz e dad gant daoulagad
 c'hoarzus hag a seblant lavaret d'ezan : « Pa vezi skuiz ec'h ehani ! »

— « Ha Mamma ! eme ar vamm en eur c'helei ar bapaig gant pokou, pokou hag a our
 hepken eur vamm rei...
 A greiz holl, an hini bihan a laosk eur gradenn laouen, evel eur c'hilhog euruz...
 drec'h : e gomz kenta...

HENRI CAOUSSIN.

AN DISMANTROU E BLEUN Boquen

En eul lec'h dudius ha didrouz, dismantrou eun abati brudet gwechall...

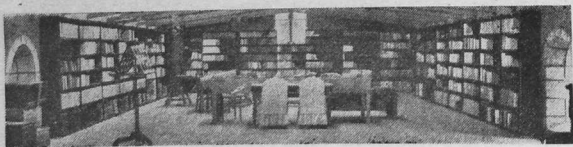
E dibenn ar bloaz 1936 daoust d'ur manac'h a zigouezas en eur c'horn dudius ha didrouz eus Bro-Sant-Brieg d'ur k dismantrou eun abati brudet ha pinvidik gwechall : Boquen savet er bloaz 1137 ha dilezet abaoe 1791... Hag hirio ar mogerioù koz o hiviye kenderc'hel da veza goloet a zrein hag a illo, ha da goueza en e foud eun youl eun Abati breizad : an Tad Alexis Presse, hag a guitede ar manac'h gallec'h. Gwellet evit ober an hevelep labour en e vro. F'out a c'houezan ma'zel en eun manati breizek... Ha setu ma tibabas unan e dismantr !

Perc'hennet gant an Boquen, aotreet gant e superioed hag Aotrou n'Eskop St Brieg, e c'hougas gant labour gwelec'h : a sevel abati Boquen ! Gouzout a rae an Tad Presse ma deufe ket an manac'h e daol hep poan. Skoilhou a bep seurt a gavas war e hent an prejid zoken a zifennas outan kenderc'hel gant al labourer, daoust ma c'hoar manac'h perc'henn an dismantrou ha ne oant ket bet renet war o rollo gant Aotroued an Arzou-Kaer, rak ar re-man n'o anavezent ket !!!

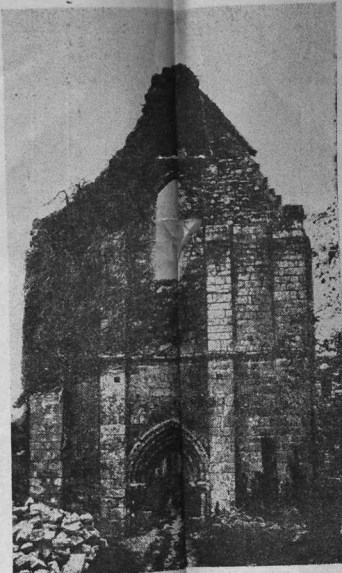
Met gant gras Doue, ar manac'h pennañ a c'houezas war ar prefed...

Benitez, ar venech'a gempenn an dismantrou...

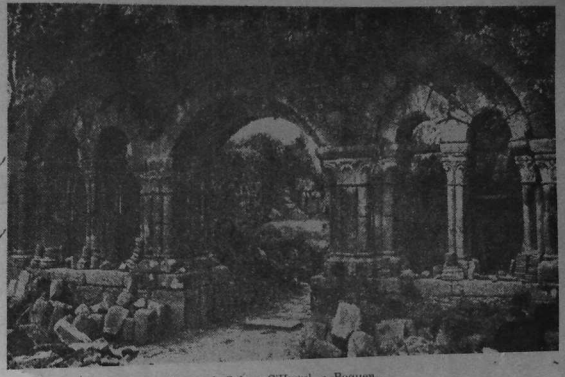

Levraoueg an abati... Al levriou brezonek a vezo degemeret mat...

Mogerioù souñ ha ker ar chapel goz a dregernio eun deiz gant kan ar venech'h...

Profou ar vrezonegerien evit sikour adsevel Boquen a vezo degemeret laouen gant an Tad Presse, abati Boquen, Plenée-Jugon (Bro-Sant Brieg).

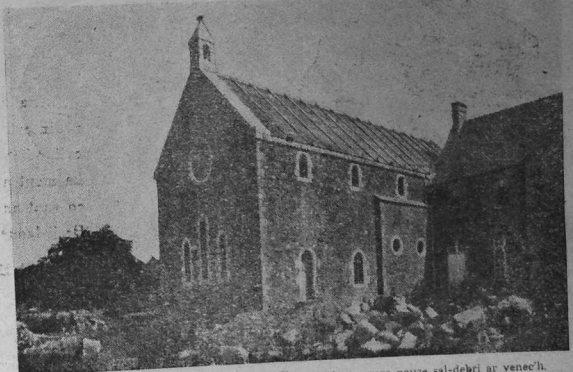
Tu-araok Sal ar C'houz, e Boquen...

Hirio, dismantrou Boquen a gwelec'h ! Da c'hortoz ma vezint adsavet en o c'haer evel gwechall, eun c'houzel hag eun ti evit ar venech'a zo bet savet : ar vuhez a manati a nevez e lec'h dispar-se ha benitez an Tad Alexis, hep ehan, a ra eun dra bennak evit kas da benn e gefridi.

Dizale, da skouer, eus o ar manati a vezo lakaet war he zrôn Itron Varia ar Peoc'h, patron Boquen, andar eun manati breizek... Na c'houek e vezo he fedi eno, ma siouldezo ar gouez gignati ma tec'ho diouzimp ar gorventenn estlamme a ra kement a reuz war ar bed !

Rei d'an Aotrou Krist, da Vreiz evit he silvidigez, eur Boquen nevez, par d'an hin gwechall, setu youl an Tad Alexis !

Ra deuo an hupad-se e wir da veza gempenn, heuliet skouer Boquen, rak eun tordet eo gallet hon abati dezizet gant hor sent koz, dilezet, diskaret ! Warlerc'h Boquen, ra welec'h eun deiz, o sevel eus a varo da vezo, mogerioù koz Landevenneg, Ar Re-Beiz, Bon-Repos, Loc-Maze-Penn-ar-Bed, hag all... hag o tregerni gant pennoù ha kan glan ar venech'a vreizad, evit brasa sked an Aotrou Doue ma enor hor Breiz.

Ar chapel, da c'hortoz ma vezo renket an illo goz, hag a vezo neuza sal-debri ar venech'h.

ar Breur Ewan

Filhor santel
Paeron Breiz...

...Pa vezin er baradoz, e
pedin evit ma'z ay al labour
evit adsevel Breiz da benn,
ha mont a ray, rak benniget
eo gant an Aotrou Doue...
Bezit laouen !

AR BREUR EWAN.

EUL LEAN BREIZAT : AR BREUR EWAN

(1902-1928)

Marsel Poussin a deus er hed e Roazon, kêrbenn Breiz, d'ar 7 a viz Genver 1902 hag a voe badezet antronoz, e iliz Sant Stephan.

An youl da anaoût ha da garout gwelloc'h Doue...

Er bloaz 1904, e dud a yeas da jom da Foujera ; dem-goude ma oant en em gavet eno e varvas e vamm ; Marsel n'en devoa c'hoaz neuze nemet daou vloaz hanter hag eur gwall diouer e voe evitan ar maro-se, rak eur vamm dreist en devoa.

Harp e ti e dad e oa eur skol ; laket e voe enni ; siouaz, eur skol digristen e oa ; a-drugarez Doue e kavas d'her c'hentelia eul leanez eus a Urz an Tad Grignon a Vontfort, a lesanvas e « Vamm vat » hag eur beleg a oa e penn kel'h katolik ker ; seitek vloaz en devoa neuze ; ar c'hoant c'hoari hel lakeas da rei e ano d'ar beleg-se, d'an 20 a viz Mae 1919, met, dreist-holl, an youl da anaoût ha da garout gwelloc'h an Aotrou Doue. Da genta, ne 'z ae da gomunia nemet eur wech er miz, met er bloaz 1920 hag 1921, e tostae, eur wech er zizun ouz an Daol Zanfel.

Le ar soudard

E miz Meurz 1922, e vreur hena, triouec'h miz kosoc'h egetan, a yeas da lean da Drap Briquebec, e eskopti Koutans ; daou viz, goudeze, d'an 10 a viz mae ez eas eunan da ober e zoudardez er 41^e Rejimant war droad, e Roazon.

Goude eun nebeud sizunvezioù, ar medesin o welout ne oa ket eur paotr eus ar re grenfa, her c'hasas da C'hranvill. el lec'h ma voded soudarded an X^{vet} kordennad a oa ret o maga gwelloc'h hag o skuiza nebeutoc'h eget ar re all.

En eul lec'h dudius e oa eno, met, estreget skouerioù ma'z ivez a wele endro d'ezan ; « Amañ, emezan, eo ret trei dale'h mat an daoulagad war du an nevez evit ankounac'haat ar pezh a dremen war an douar ! »

E miz Gouere e c'hellas kaout aotre da vont da ober eun dro da Drap Bricquebec, da welout e vreur ; kaout a rae d'ezan beza gwelst eno eur c'horn eus ar baradoz ; fennet en devoa war mogerioù ar manati :

Talvezout a ra ar boan
Beva hep plijadur,
Evit kaout ar blijadur
Da vervel hep poan !

Pleustret en devoa war ar gerioù furse ; gouzout a rae ec'h en em blijje e vreur eno, met, daoust da-ze, n'en devoa c'hoant ebet da vont d'en em guzat evit atao, en eur manati, ha dreist-holl en eun Trap ; gwelloc'h eget pedi, en eul lec'h didrouz a gave d'ezan a oa da ober war an douar-man.

E miz Du 1922, e tizroas da Roazon hag e voe lavaret d'ezan e oa dibabet evit mont da vro ar Sav-Heol ; d'an 30 a viz Du 1922 ez eas en hent ha d'ar 5 a viz Kerzu e pignas war ar Vinh-Long, eul lestr koz hag a veze laket da dalvezout da gas soudarded da vroioù ar Sav-Heol ; d'ar 16 e oa digouezet war 'n hed pemzek leo diouz Konstantinopl ; a greiz m'edo al lestr o kerzout, en e wir wella, wardro c'houec'h eur diouz ar beure, e savas eur youc'hadenn a strafuilhas an holl : an tan ! an tan !

An tan-gwall a oa el lestr ha kerkent ha ma krogje an tan er poult e oa graet gantan ; n'oa eta nemet tec'hout da ober ; pep hini a glaske, gwella ma c'helle, diskenn e bagou ha war radellou ; met kement a dud a oa warno ma ne zalefont

ket da veza goueledet ; re all a glaske neuv, met, ne veze ket pell o gwelet o veuzi ; Marsel, hep koll e benn, a c'hellas diskenn war eur radell met, kement a dud a oa warni, ma oa anât edont o vont da bensea d'o zro ; neuze, ar paotr yaouank ugent vloaz a reas, a vouez uhel, al le da vont da vanac'h da Drap Briquebec, ma c'hellje en em denna ac'hano ; selaouet e voe e bedenn, rak war an taol, e tigouezas warno eul lestr amerikat ; saveteet e oant ; kaset e voent da Gonstantinopl ; ac'hano Marsel a yeas da Veirouth ; stag e oa eno ouz ar 21a Rejimant soudarded ar Senegal hâ karget, gant tri gamarad all, da renka magajennadou dilhad soudarded ar Sav-Heol.

E bro an Aotrou Krist

Endra m'edo e Beyrouth, e c'hellas kaout aotre digant ar jeneral Weygand da vont da ober eun dro d'an Douar Santel.

D'an 13 a viz Eost 1923, e pigne war menez Karmel, menez ar Werc'hez ; d'ar 14 e tremene ebiou menez Thabor hag e tigoueze e Nazareth ; e galon a dride o welet ar feunteun ma veze Jezuz o kerc'hat dour enni hag an hent a 'z a d'ar veti gant e vein rodell, bet flouret gant e dreid noaz a vugel.

Da Hanter-Eost e tiskenne wardu lenn Tiberiad a glevas e vouez, e wel Kana, Magdala, Betsaida, Kapharnaum lec'hioù benniget a vir roudou e dreid sakr.

D'ar 16 e tremene dre ar Samari, e wele puns Jakob, e tigoueze e Jérusalem hag e chome eno tri dervez, e wele Béth-leem hag e tistroe dre Emmaus da Vevrouth, eun devez diwezotoc'h eget ne oa dleet ha gant pevar gwenneg hepken, en e c'hodell, diwar ar 500 lur a oa aet gant da ober e dro.

Eus soudard da Leon : ar Breur Ewan

D'ar 26 a viz Gwengolo e pigne war an « André Chénier », al lestr a dlee hen digas en dro d'e vro, petre'haet gantan e zoudarderez.

D'ar 4 a viz Here, da c'houlou-deiz, e tigoueze dirak aochou ar Provans, e lec'h ma touras, gwechall, Martha, Ma-

ri Madalen ha Lazar, an diou c'hoar hag ar breur a gare Jezuz.

Tri devez goude, Marsel Poussin a lake e dreid e manati Briquebec, el lec'h m'en devoa graet le da dremen ar rest eus e vuhez ; ne dremenas ket dre Fougjera, rak, re a boan en divije bet o ki-miada diouz e dad.

Briquebec a zo eur manati eus a Urz sant Beneat hag a zo'ennan daou rumm menec'h, darn, gwisket, e gwenn hag a zo beleien ha darn all, gwisket, e gell, ha n'int nemet leaned : breur Marsel a oa gwisket e gell, Marsel a c'houlennas beza gwisket ivez, evel e vreur.

Brasa kefridi menec'h sant Beneat eo kana meuleudiou an Aotrou Doue, met, penaos gellout kendel'her da gana bemdez ar meuleudiou-se ha gellout beva hep astenn an dourn da c'houlenn an aluzen, rak menec'h sant Beneat n'eo ket bet fal-vezet ganto morse mont da gesta ?

Da genta, ar veleien a zo en Urz-se a labour eur pennad bennak bemdez gant o daouarn ha kavet o deus ouspenn an tu da gemerout, en o zouez, d'o skoazel-la, gwazed ne c'houlennont ket mont da veleien, a vezo o breudeur hag a ray al labouriou n'int ket evit ober o-unan.

Marsel, e Trap Briquebec, a voe eur skouter evit an holl leaned all ; en em ober a eure bihan, evel ar Mabig Jezuz e kraou Bethleem ha war an Aoter, bihan, evel santez Tereza Lisieux ha Doue a leunas e ene eus e c'hrasou kaera.

Sentus e oa, war ar ger, da ober kement tra a veze gourc'hemennet d'ezan hag alies e veze ret lavaret d'ezan en em skuiza nebeutoc'h ; abaoe ma oa bet er Sav-Heol, e oa blankaet kals ; karget e oa da vaga ar c'houlined ; n'oa ket eur pezh kaer, mar kirit, met evitan ha ne oa bet benveg labour all ebet etre e zaouarn, betek neuze, nemet eur bluenn da skriva, fal'hat melchen hag o c'herc'hat gant eur garrigell, a oa a-walc'h evit e lakat da c'houezi.

Gant Sul Gwenn ar bloaz 1926 e reas e leou kenta ; e re ziweza a dlee obér en nenv ; ar Breur Ewan eo an ano a lean a gemeras.

Eun den bras, treut ha kaer e oa ; eun den laouen, eun ha digamambre ; eun den hag a danvee bemdez peger c'houek eo d'eur c'hristen beva e serr Jezuz-

Eun den kaer e oa...

Krist, komz outan dalc'humat, eus an eil penn d'egile d'an deiz, pa veze en iliz koulz ha pa veze er gegin, er c'hovell, en ti-kouez, wardro ar c'hrevier pe er parkeier ; eun den hag a oa karet gant an holl.

D'ar 7 a viz Genver 1927, ar Breur Ewan en devoa pemp bloaz war nugen ; edo en e vleun hag e spered né bléustre ket kalz war ar maro c'hoaz neuze, ha koulskoude, mall en devoa da welout e Zalver en e sked ha goulenn en devoa graet ar c'hras da ober e burgator, war an douar-man : « En hent-se, emezan, ar maro a vezo evidoun eul lamm war barlenn hon Tad eus an nenv. »

D'e 18 vloaz Marsel Poussin a garas eun emivadeg yaouank :
Karantez c'hlan : an hini genta hag an hini ziweza ! Setu aman ar c'homzou a skrivas hen war eul luc'hskeudenn kinniget d'an hini, a o'z "koant evel eun ael"...

"Eur ene bihan merket evit of baredoz"

D'ar meurz, 16 a viz Eost 1927, edod oc'h endramm gwiniz e park sant Loeiz ; gwiniz kaer a oa eno ha mall e oa o dástum, rak an amzer a da o tenvalât ha doare c'hiao a oa ; ar Breur Ewan hag e vreur bras, ar Breur Bernard, a yeas o daou da rei an dourn da ober an taol labour-se ; goudeze ez ejont da drouc'ha melchen d'ar c'houlined ha da lavarout o chapelet e-harz Itron Varia ar baradoz e bal vras al liorz, stag ouz ar vered, Tamm e oa bet d'ezo abaoe kreisteiz n'edont o labourat ; ar breur bihan a bakas riu eno. Goude ar Bater e pignas d'e wele ; wardro 9 eur hanter ar breur bras her c'hlevas o skei war e speurenn hag o lavarout : « Deus bihan ! deus bihan ! » Pa zigouezas edo ar paourkaez breur bihan o teurel gwad aleiz e c'henou ; stanka a voe gellout tan, met, diwar neuze e chomas da uza etre e wele hag an tan, eun devez gwelloc'h, eun devez falloch.

Eun devez, o welout peger marvlivet e oa e vreur bras, digouezet warnan endra m'edo adarre o teurel gwad e lavaras d'ezan : « N'es ket da veza nec'het ; ne zigouezo nemet ar pezh a fell da Zoue, » hag o trei gant eur mousc'hoarz ouz an Tad Priol : « Sellit 'ta, va Zad, va Breur Bernard a zo klanfloc'h egedoun ! »

En em lezel a rae etre daouarn an Aotrou Doue, evel eur bugel bihan etré daouarn e vamm. Roet e voe d'ezan sakramant an nouenn ; eur wellaenn a denas ennan goudeze.

Da c'houl e baeron sant Marsel, d'ar 16 a viz Genver 1928, e skrivas e lizer diweza da gimiada diouz e dad-kovesour a-wechall.

*Un cœur loyal et sincère
qui vous aime
Ne refusez pas son amitié, elle
est méritée ! Jacques, dans sa lettre
écrite à son père d'être un jour...*

vroad d'ezan a leime « Foi et Breta-Blankadurez ar c'hlanvour a yae wa-gresk ; n'oa ket gouest ken da jom war zav ; n'oa mui anezan nemet ar c'hro c'hen hag an eskern, « war dri dach, emezan, emout amañ ! »

En e glaved diweza, Rener Méur Tadou sant Beneat a deuas d'e welout ha goude end.eun e c'houlennas c'hoaz eus e gelou hag e lavare e oa : « eun ene bihan merket evit ar baradoz ! »

Klevout kement-se a voe eun dudi evit ar c'hlanvour.

An Tad Abad, eus e du, a lavare di-war e benn : « N'eo bet lean nemet épad pevar bloaz, met gouezet en deus tenna talvoudgezh eus ar pevar bloaz-se muioc'h eget eleiz a re all eus a zaou ugent vloaz ! »

Mervel a eure etre daouarn e vreur bras, d'an 9 a viz Meurz 1928, da beder eur 20 ; bez 'en devoa 26 vloaz, daou viz ha daou zevet.

Ar Breizad mat ma oa!

Ganet breizad, Marsel Poussin a oa chomet breizad betek e varo ; feiz en devoa evel ar Vretoned o deus ar mutia ; karout a rae en em erbedi ouz an diou Werc'hez e oa bet laket da anaout ez-vihanik gant e vamm, Itron Varia ar Miraklout, e Roazon hag Itron Varia ar Wern, e Foujera.

Karout a rae kalz kêr Roazon ; enni e oa bet ganet ha lorc'fi a oa ennan e welout peger koant ha pegen didrouz e oa kêr an erminigou. E Thabor Roazon, e nevez amzer 1921, eo e oa bet ano da genta gantan ha gant e vreur diwarbenn santelezh buhez ar venec'h en Trapou.

An ano a oa bet roet d'ezan da zeiz e vadiziant a oa ano eur Pab hag eur mer-zer ; pa 'z eas da lean e kemeras eun ano all, hini Ewan Heloury, brudeta mab Kervarzin Landreger.

Ar Breur Ewan n'eo ket hepken eul lean santel, evel e baeron sant Ewan e oa, bez 'e voe ivez eur breizad hag a ga-re dreist e Vreiz ha ne venne nemet eun dra he gwelout o kaout, a-nevez, ar frankizou bet diframmet diganti gant Dispac'herien 1789.

P'en deveze aotre da welout tud dia-vaez, e blijadur oa komz gant eur c'hen-

An Tad Vital Lehodey, Abad Briquebec, e tal bez ar breur Ewan.

gne », da lavarout eo eur Feiz ha Breiz, aozet e galleg, diouz doare Breiz.Uhel, pa ne oa ket kals a dud er rann-vro-se o c'houzout lenn brezoneg ; pa lavare henmañ d'ezan e oa deuet, hag hen Breiz.Uhelad, da veza breizad penn.kil-ha-troad e lavare d'ezan : « N'oun ket en em gavet eno c'hoaz ; met, en em gaout a rin ivez marteze ! »

Hen e-unan goudeze, eo a lake ar gaouz war hor Breiz, he feiz, he yez hag he gizioz kaer hag an ezomm a oa da stourm evit mirout an holl denzoziouse deuet d'ez, a-dreuz ar chantvejou, digant ar re goz.

Eun nebeud sizunveziou a-raok e varo, d'ar mignotse a oa aet da gimiadà diou-tan e lavaras c'hoaz kement-man : « Pa vezin er baradoz e pedin evit ma 'z ay al labour a rit, evit adsevel Breiz, da benn fla mont a ray, pa lavaràn d'eo'ch, rak benniget eo gant an Aotrou Doue Bezit laouen ! »

Ar c'homzouze a voe lavaret gant ar breur bihan dirak e vreur vras Bernard hag ar mignon e komze outan oa Eujen Jarnouen eus Pleine-Fougères, e kichen-nik Sant Malo.

Pa wele ar c'hlanvour n'en doa ket henmañ a fizians a-walc'h e teuje e gom-zout da wir e lavaras c'hoaz : « Pa zi-gouezo an nevezentiou e weloc'h eo re wir ar pezh a lavaràn d'eo'ch amañ hi-zio ! »

Ha poueza a eure war ar c'homzou-se, meur a wech hag e meur a zoare dis-henvel.

An A. Jarnouen en deus bremañ ar gredenn start en devoa ar Breur Ewan, pa gomze outan, sklaerjenn, eus an nenv, war amzer da zont hor bro.

Da veur a hini all en devoa lavaret : « Me, n'it ket da veza nec'het, n'eo ket mont da vev diouz va danvez eo a rin pa 'z in d'ar baradoz ; me a en em er-bedo ouz ar Werc'hez ha diouz sellout

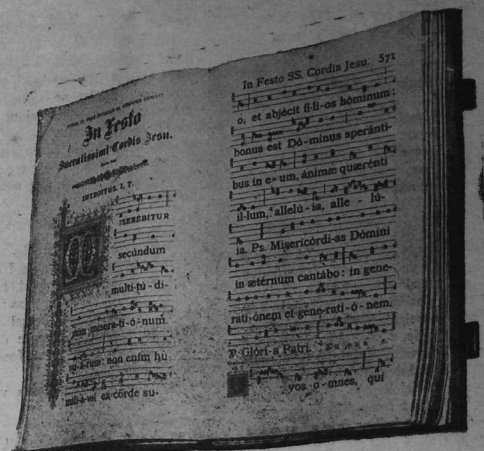
en he daoulagad e ouezin ervat ha pli-jout a ray va goulennoù da Zoue ! »

Kaset e voe e gorf da ziskriza da ve-red ar manati d'an 10 a viz meurz, en-dra ma koueze fulemnoù erc'h da leda eur pallenn gwenn kann war e vez nevez klozet.

Ar burzudou digouezet abaoe e tal ar bez-se a zo diniver ; pedomp eta ar Breur Ewan Poussin evit hor Breiz ka-ret, douar ar zent koz... hag ar zent ne-vez ; en em erbedomp outan en hor poa-niou korf, en hor poaniou ene ha marte-ze, dizale, e welimp e ano o skeidi war roll ar Zent, da heul hini mab Kervarzin, e baeron.

Y. V. PERROT.

Evit kaout muioc'h a sklaerjenn pre-nit ha lennit Mon Frère Yves, E gavr e Abbaye Notre-Dame de Grâce, Briquebec, (Manche) pe e Moulerez Bro-Leon, Landerne (10 ltr).

Mae 1917... Da dri bugel eus ar Portugal...

AN ITRON VARIA A EN EM ZISKOUEZAS...

Fatima a zo deuet da veza, e berr amzer, unan eus al lec'hioù santela eus ar bed.

D'ar sul 13 a viz mae 1917, p'edo ar brezel all oc'h ober e reuz, tri bloaz a oa, an Itron Varia a en em ziskouezas e Gova da Iria, e Fatima, eur barrez vras, e kreiz ar menezioù, e eskopti Leiria, er Portugal, da dri bugel, da Lusía, eur plac'hig dek vloaz, d'eur c'henderv da houman, Fransaik, eur paotrig nao bloaz ha d'eur c'hoar da Fransaik, Hyasintha, eur plac'hig seiz vloaz.

Ar vugale-mañ, da genta, a voe fro-met o welout dirazo eur vaouez ha n'o devoa ket bet gwelet biskoaz, ha n'eo ket souez : ar Werc'hez a lavaraz d'ezo :

— N'it ket da gaout aoun ; ne rin droug ebet d'eooc'h !

— Petra glaskit ? eme Lusía.

— Me a deu eus ar baradoz ; c'hoant am eus e teufec'h amañ, epad c'houec'h miz, d'an 13 eus pep miz. D'ar c'houec'h-vev gwech e livirin d'eooc'h petra glas-kañ.

— Daoust ha mont a rin d'ar baradoz ? a c'houlenнас Lusía.

— Ya !

— Ha Hyasintha ?

— Hi, ivez.

— Ha Fransaik ?

— Hen ivez, met a-raok e ranko lavaret alies e rozera.

D'an 13 a viz mezven, an tri bugel a yeas adarre da Gova da Iria, hanter kant den bennak ouz o heul.

— Petra glaskit, Itron ? a lavaraz Lusía, dal ma welas ar Werc'hez.

— Me 'garfe e teskfec'h lenn hag e teufec'h da lavaret, goude pep dizenez eus ho chapeled : « Va Jezuz, pardonit « d'in va fec'hejou ; va diouallit diouz « tan an ifern ; frealzit eneo ar Pur-« gator ha dreist holl ar re a zo ar muia « dilezet. »

C'hoant am eus da welout an holl oc'h en em ouestla d'am C'halon Dinamm !

— Eur c'huzulig a roas d'ezo da anaout ivez ha difenn o devoa d'hen diskleria d'an dud all.

D'an 13 a viz gouere, an tri bugel a yeas adarre da Gova da Iria, gant mil den ouz o heul.

An Itron a lavaraz d'ezo :
— Livirit bemdez ho chapeled en enor da Itron Varia ar Rozera, evit ma paouezo ar brezel ; n'eus nemedoun-me hag a c'helle rei d'eooc'h eun harp talvoudus.

Lusía a c'houlenнас eur burzud hag an Itron a bromettas unan d'ezi abenn miz here.

D'an 13 a viz east, triouec'h mil den den a yeas da Gova da Iria, met ar vugale ne 'z ejont ket ; kraouiet e oant bet ha kraouiet e chomjont, epad daou zevez, gant Prefed Vila Nova de Ourém, a lavaraz d'ezo e lakaje o stlepel en eol bero ma kendalc'hjent da anzañ o devoa gwelet ar Werc'hez, met ar gourdroutou-se ne lakejont ket ar vugale d'en em zislavaret.

An Itron Varia a en em ziskouezas d'ezo d'an 19 a viz east e Valinhos, e lec'h n'edont, en deiz-se o tiouall o loened.

D'an 13 a viz gwengolo, an tri bugel a yeas adarre da Gova da Iria ; tregont mil den a oa ouz o heul, en taol-mañ. An Itron Varia a lavaraz d'ezo pedi evit ma paouesje ar brezel hag e roas d'ezo da anaout e tistroje daveto, d'an 13 a viz here, gant sant Joseph hag ar Mabig Jezuz.

Lusía a c'houlenнас ma vije pareet klanvoudrien :

— Parea a rin hiniennou, eme an Itron Varia, nann ar re all, rak Hor Zalver n'en deus ket a fizians enno !

D'an 13 a viz here, an tri bugel a yeas adarre da Gova da Iria ; glao hag avel a oa met ar gwall amzer ne viras ket ouz an dud da vont en hent ha da greis-teiz e oa bodet eno ouspenn tri ugent mil den. Lusía p'en em gavas a lavaraz d'an holl serra o disglaoierou ha raktal ec'h ehanas ar glao ; ar c'houmoul du a dechas ; an heol a droas warnan e-unan, gant herr, hag a strinkas fulennou tan dioutan tu ha tu ; kemerout a eure an eil goude egile holl liouioù ar ganevedenn ha kement-se a-benn teir gwech ; en eun taol e vennas en em zistaga diouz an oabl ha koueza d'an douar ; an tri ugent mil den a oa eno a voe strafuilhet holl o welout eun hevelep burzud hag a gouezas d'an douar da c'houlen pardon.

An Itron Varia a lavaraz neuze d'ar vugale :

— Me eo Itron Varia ar Rozera ; deuet oun da lavarout d'ar gristenien distrei ouz Doue hag ar brezel a baote-zou hep dale ; ra ehanint da becl'i ; ra c'houlennit pardon eus o fec'hejou ; ra livirint ar Rozera ha ra zavint amañ eur chapel en enor !

Fransaik, diwar ar wech kenta ma oa en em ziskouezet ar Werc'hez d'ezan a lavaraz bemdez e chapeled.

D'an 23 a viz kerzu 1918 e kouezas klanv ha d'ar 5 a viz ebrel 1919 ez eas d'ar baradoz da gana gant an aelez meu-leudi an Itron Varia.

Hyasintha a dapas ivez klenved he breur ; ar Werc'hez a gemennas d'ezi e varvje hep dale hag a roas d'ezi da anaout eo an hudurnez ar pec'hed a stlap ar muia tud en ifern.

Hyasintha a varvas d'an 20 a viz c'houevrer 1920.

Lusía ne jomas ket er bed ha d'an 3 a viz here 1928 e reas he leou a ieanez hag e kemeras an ano a Choar Mari Lusía ar Seiz Glac'har.

Er bloaz 1921, eskob Leiria a roas urz da lavarout an oferenn e Gova da Iria ha pa voe kanet an oferenn genta, er maez, e miz du, e tarzas harp er chapel eun eienenn eus an douar, graet kentoc'h da barea ar c'hlenvejou eget da derri ar sec'hed.

Ha setu amañ petra zigouezas goude ar burzudou-se :

A-raok ar bloaz 1917, ar Portugal a oa gouarnet gant eun toullad dispac'hierien franmason, a oa o ger : Na Doue, na Mestr.

An darempredou etre ar C'houarnamant hag ar Pab a oa torret ; madou an ilizou laeret ; ar venec'h hag an eskibien harluet ; ar veleien gwallgaset ; ar feiz toc'hor ; ar yaouankiz direol ; an dud diwar ar maez tec'het d'ar c'hèriou ; en eur ger, ar vro rivinet a oa o koueza en he foull !

Adalek ar bloaz 1917, an traou a ziou-teas :

er bloaz 1918, ar brezel a baouezas ; an eskibien a zistroas eus an harlu hag a en em vodas e Lisbonn.

Darempredou a voe skoulmet, a-nevez, etre ar C'houarnamant hag ar Pab

Lezenn an Disparti a voe degaset gwellaenn enni hag ar jeneral Carmo-na, penn ar Vro, a lakeas e penn ar C'houarnamant, — hag atao eme — eur c'hristen eus an dibab : an A. Salazar.

Kenteliou an Itron Varia a zo bet selaouet ha laket da dalvezout hag er Portugal, bremañ emañ o vleunia ar feiz hag ar peoc'h !

Ar pardonioù a vez graet e Fatima d'an 13 eus pep miz, dreist-holl ar re a vez graet, eus miz mae da viz here, e vez kement a dud enno hag alies muioch eget pa vez ar muia a dud e Lour.

N'eo ket eur wech, met, meur a wech ez eus bet gwelet eno betek 300.000 den o pardona ha 30.000 o komunia hag ar c'hardinal Cerejeira a c'helle lavaret d'eur skrivagner gall, e miz east 1941 :

« Bec'h ho pezo o kaout hiviziken, er Portugal a-bez, eur boutegad tud a-eneb ar relijion ! »

Kenteliou Fatima n'eo ket hepken evit ar Portugal int mat ; mat int evit ar bed a-bez ha setu ar pez a zo bet diskleriet splann gant ar Pab Pius XII, e-unan.

D'an 13 a viz here warlene e oa pemp bloaz war nugen abaoe ma oa en em ziskouezet ar Werc'hez e Fatima. En deiz-se, Pius XII a gomzas, dre Radio,

SALAZAR

an den a adsevas ar Portugal à oa kow. set en eur stad reuzetdk.. Hivio, eo Penn-rener ar Vro.

ouz kardinal, eskibien ha pardonerien Fatima hag a ouestlas ar bed-holl da Galon Dinanin Mat.

Ar bedenn savet gant Pius XII, a benn Jubile Fatima a zo bet lennet ivez, e holl ilizoù hor bro, d'ar zul warlerc'h gouel ar Werc'hez, e miz meurz diweza.

Troomp eta hor sellou wardu Mamm Doue, ar Vamm a drugarez, rak Hi hepken a c'hell hor savetei.

Ar pezh a glever dre holl eo ar goulen-mañ : « Pegoulz e paouezo ar brezel ? »

Ar brezel a zo unan eus ar gwallnier a gemer Doue da skei an dud pa reont an droug ; pegoulz e paouezo ? Itron Varia Fatima he deus hen lavaret :

Pa garo an dud ehana da bec'hi An Aotrou Doue a ehano da skei.

N'eo ket suliou tremenet hep oferenn, hep gousperou, hep pedenn, eo a lakay ar brezel da baouez ; da badout pelloc'h, ne lavaran ket !

N'eo ket suliou tremenet oc'h ober la-bourioù, hag a c'hell gortoz al lun, eo a lakay ar brezel da baouez ; da badout pelloc'h, ne lavaran ket !

N'eo ket suliou tremenet o c'hoari hag oc'h eva epad an deiz eo a lakay ar brezel da baouez ; da badout pelloc'h, ne lavaran ket !

N'eo ket nozveziadoù, dans, laket da astenn ar zul, eo a lakay ar brezel da baouez ; da badout pelloc'h, ne lavaran ket !

Ar pezh a lakay ar brezel da baouez eo Paskou graet, graet gant an holl ha graet mat, da lavarout eo Paskou graet gant ar mennoz start da ren hiviziken eur vuhez henvel ouz eur vuhez kristen, ma c'hellimp holl kana :

Deut eo an deiz hag ho teiz eo.
Ma teu ar bleuñ en holl draoù beo ;
En em laouenaomp en hent mat,
Hon degas warnan dour hon Tad.

Ya ! ma karomp plega da zenti ouz kentelioù an Itron Varia, deiz Doue a deuy dizale hag an deiz-se a vezo, eme Bius XII, « deiz ar peoc'h a c'hortoz ar « pablou, ar peoc'h er wirionez, el leal-« ded hag e karantez ar Christ ; deiz « peoc'h an armoù, deiz peoc'h an eneoù, « evit ma c'hello, e sioulder an Urz, en « em astenn rouantelez Doue ! »

Y. V. PERROT.

PAJENN AR MESTR-SKOL

SULVEZIOU BREZONEK.

Kenveretiz ar Brezoneg eskopti Kemper ha Leon, *renet gant an Ao. Cha. loni Ster*, ensellou war ar skolioù kristen, he deus bet lidet e Kleder d'ar 7 a viz Meurzh, *eur gouel nevez, savet evit enori ar Brezoneg*.

Kement all a die beza graet er muia ma vo gallet a barrezioù.

Lodenn ar skol er gouel-se, a zo bras tre. Laket e vez ar vugale, patered ha merc'hed, da genstriva (concourir) war an displegerez (déclamation) al lenn hag ar c'han brezonek.

Meuleudi a c'heller da rei d'ar skolioù a zo bet e Kleder o kenstriva : *Kleder* (patered ha merc'hed) ; *Ploueskad* (merc'hed) ha *Sibiril* (merc'hed).

Labourer o deus bet gant kalon, hag o bugale, c'houec'h, ugent (120) anezho, a oa eun dudi o c'hlevout o tisplega hag o kana.

Eno hon eus gwelet e gwirionez, petra c'hell ar vugale war dachenn ar brezoneg.

Ma rit hep sizun ho kentel vrezonek, hag e tleit hen ober, sur oun, pa vo sul ar brezoneg en ho parrez, pe eun eur barrez tost d'hoc'h hini, ho pagale a yelo endro, da vihana kenkoulz hag e Kleder.

Met, evit-se, *Brezoneg er skol !*

Ali

Pa ouezo ar vugale lenn mat ar c'hentelioù deski-lenn a zo e lodenn genta, « Me a Z. B. » e vo gallet kregi gant ar verbou. Arabat e vo, avat, tremen ar gentel penn-da-benn o studia ar verbou. Dek munud a vo a-walc'h. Ar peur-rest eus an amzer a vo tremenet war unan pe unan eus al lennadurioù a zo en eil lodenn.

Kentel-Skouer

Kemeromp amzer-vremañ (présent) ar verb SKRIVA (M. a Z. B. paj. 22).
a) Stumm kenta (forme impersonnelle).

Skrivet war an daolenn-zu ar raganioù gour (pron. pers.) ha lakit ar vugale d'o deski mat : Me, he, heñ, hi, al, c'houi, I, (je, tu, etc.) Grit d'eno teulier evez ouz « hen » (heñ, o Kerne) ; hi (elle) ; I (il). Diskouezit d'ar vugale urz ar frazonn, en doare displega-se : ger-rener, verb, renadenn (sujet, verbe, complément). Lennit fraez, hoc'h unan, da genta ; lakit ar vugale da lavarout war o lere'h, asamblez, ha goude a unanou, hag evelas evit pep stumm.

b) Eil stumm. (Conjug. personne.) Diskouezit urz ar frazenn : renadenn ha verb, ger-rener obet, (compl. verbe, pas da sujet distinct du verbe. La terminaison donne la personne).

Taollit evez mat ouz an notennoù a zo e traoñ ar bajenn.

c) Trede stumm. Displegader gant ar verb-skoazell e ober » (conjug. avec l'auxiliaire faire). Diskouezit urz ar frazenn : verb, renadenn (verbe, complément). Lakit keñver ha keñver gant an daou-stumm all.

d) Stumm nac'h (forme négative) : Kemerout ar verb evel m'emañ en eil stumm (conjug. pers.) hag e lakaat etre NE ha KET.

Goude beza studiet piz ar gentel, he rei da zeski diudan ehvor a-benn ar sizun all. Dre gomz, pe dre skrid e vo gallet, war skouer ar verb SKRIVA, displega ar verbou merket e traoñ ar bajenn (exercices).

Lennadenn

« Seran ar vamm goz » (M. a Z. B. p. 28) I. — a). Studia ar geriadur asamblez (vocabul.).

b) Lennit hoc'h unan, distagell ha goustad.

c) Roit da gompren ar gerioù diaes.

d) Lakit ar vugale da lenn war ho lere'h, frazenn goude frazenn, ha goude pep hini d'e dro. Plijadurus e vefe lakaat daou da ziviz : unan ar rafe ar vamm-goz, egile ar mab-bihan.

II. — Grit goulennoù ouz ar vugale da welout ha komprenet mat o deus.

a) Petra diskouez e oa karet kalz ar seran gant ar vamm goz ?

b) Perak en deus ar mab-bihan degaset ar e'baz d'ar vamm-goz p'he deus houmañ goulennet ar seran ?

III. Petra 'wellt war ar skouenn ? Petra 'ra ar c'haz ? Pe liou en deus ? Ha bras eo eur seran ? Anvit eul labous a vent gantañ.

IV. — Goulenñt digant ar skoldi, pere eo ar gériou ne gomprenont ket : Glac'haret holl (tout chagriné) ; A zeu d'he c'havout (vint la trouver)...

V. — Araok echui, gwellit ar gentel yeza-dur (grammaire), war ar ger-mell amstriz (part. indéf.) ; Lakit ar vugale da glask el lennadenn ar gériou-mell amstriz.

ha goude, grit ar poelladennou (exercices) a zo e traon ar bajenn 39. Mula ma c'helot, grit ar poelladennou-se dre skrid, war eur c'haier a sed'icho hepken evit ar brezonneg.

AR SKOLAER.

Taollt evez !

Er bajenn 37 eus « M. a Z. B. », (3 Mutations par adoucissement) ez eus eur fa-zi. Grit d'ar vugale lakaat P-B, e-lec'h P-D.

Setu amañ eur guchennad rimadellou brezonek dastumet gant hor mignon Yeun ar Gô. Plijout a reont d'ar gerent yaouank brezonegerien evit didi o bugaligoù :

Evit didi eur bugel bihan e vez graet d'ezañ digeri e zourn hag e vez hilliget ar palv en eur lavarout : « Amañ eo bet ar c'had o peuri. » Goude ez eer eus an eil biz d'egile hag, o pega enno diouz tro, en eur genderc'hel gant ar regénn : « Hemañ en deus gwelet ar c'had — Hemañ en deus he redet — Hemañ en deus he faket — Hemañ en deus he débret — Hag hemañ bihan ha n'en devoa bet tamn

A oa aet d'ar gêr da lavarout d'e vamm Hag a oa bet foetet, foetet gant eur bod [lann.

Neuze e raer an neuz da skei war biz bihan ar c'hrouadur.

Setu amañ le eur bugel pe e zoare da doui : Kregi a ra gant e viz bihan e biz bihan e geneil pe e hini e dad pe e vamm hag e tistag ar gériou-mañ :

Bizig bihan, bizig moan,
An hini 'lar gevier, 'ya an tan,
Bizig bihan, bizig spenn,
An hini 'lar gevier 'ya d'an Ifern.

Bez 'ez eus c'hoaz eur bern regennoù ha sonioù berr evit ar vugale.

Bim baon kloc'hig Plourin,
Torret eo kleier Sant Varzin !
Aet an Ankou
Da Blouganou
Pevar blankenn en e c'henou.
Bim baon kloc'hig krec'h
Maro eo Yannig 'baoe dec'h.
Interet 'barz ar poull-pri
Aet e bennig gant ar c'hi
Hag e drpadig gant ar c'haz
Dindan ar gwele bras.

Alampatibadibadouch
Ar yarig a gar he labous, } 2 wech
Alampatibadouchik
Ar yar gar he labousig.

Jañ Pier Bistrakig,
Paotrig e vamm goz,
'N'eur domma lost e roched
'N' doa poazet bonton e gof.

A dreuz
an
darvoudou
e
Breiz

FEIZ KRENN AR VRETONED.

O c'her distrojet gant kirri-nij ar Saoniz hag an Amerikaned, Oriant a yeas niverus da bardonia da Santez-Anna. Pa'teuz yaouank an Oriant a zougas skouenn Mamm goz ar Vretoned ! (Luc'hakeud, D. N. P.)

HOR C'HENVROIZ HARLUET.

Mari Marziou, ginsik eus a Blouganou hag a oa o chom e Brest, oadet a 76 vloaz, a zo bet kaset ebet, A drugare Doue he deus ar paour kerc'hoz, kavet Mari Ker-vaerec hag e c'hell brezonnegat ganti. Met daoust ha ne oa tu ebet, e gwirionez da gaout lojez e gouled-Breiz evit hor c'henvroiz skeet gant ar brezel...

...TIEGEZIOU BREIZ E GLAC'HAR

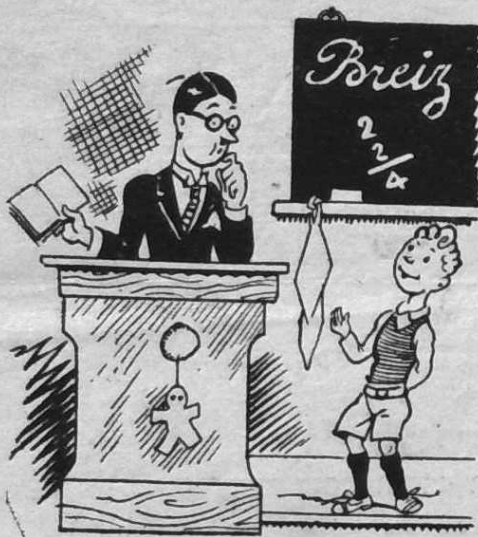
Goude lazadeg etrus Rappan, d'an 8 a viz neuz, ar gerent a bed dirak archedou o zad lazet gant bombezennoù an Amerikaned. (Luc'hakeud, D. N. P.)

— Em ostaleri, ne gavoc'h morse
blevenn ebet er soubenn ! Va me-
velien a zo moal holl !

— Pennaos e kaves va zog bevez ?
— Kaer dreist e vezo pa vezo aet
kuit al labous a zo warnan, goude
m'en do debret ar' c'herez a zo en
dro d'ezan !

Ar skolaer : — Eur vannn he
dous 6 bugel ha 9 aval. Karout a
rafe rei pep a damm ingal da bep
hini. Pennaos e tle ober evit ma ne
savo ket a warizi etrezo ?
— N'eus nemet ober konfitur
gant an avalou !

JANIG : — Gwir eo, tad me a zo
ganet e Lesneven !
— Ya va merc'hig !
— Ha mamm, e pelec'h ?
— E Brest !
— Ha te, tad ?
— E Kemper !
JANIG (goude eur pennad) : Soue-
zus eo memez tra ez omp en em
gavet aman hop tri, asamblez !

— Perak e oueles va faotrig ?
— Va breur en deus vakansou
ha me nann !
— Perak n'az peus ket a vakansou
te ?
— 'Balamour ne 'z-an ket d'ar
skol !

AR ROCHED-SE N'EO
KET GWALC' HET MAT ?

NANN ! EUR PIK
LOUZ A ZO CHOHE
WARNI !

EUR PIK LOUZ ?
DISKOVEZIT TA ?

GORTOZIT MA KLASKIN !
...SELLIT... SETU AZE
AR PIK LOUZ !!!